

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
KANTON SARAJEVO

**AKCIONI PLAN ZA PREVENCIJU MALOLJETNIČKOG PRIJESTUPNIŠTVA I
RAD SA MALOLJETNICIMA U KONTAKTU SA PRAVOSUDNIM SISTEMOM U
KANTONU SARAJEVO 2017. - 2019. GODINE**

Sarajevo, februar 2017. godine

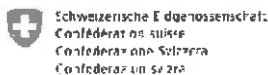
Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo je nositelj aktivnosti izrade Akcionog plana za prevenciju maloljetničkog prijestupništva i rad sa maloljetnicima u kontaktu sa pravosudnim sistemom u Kantonu Sarajevo (2017-2019).

Radni Tim za izradu Akcionog plana

1. Mesud Peljto, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo
2. Edina Đečević, Vlada Kantona Sarajevo
3. Elvedin Okerić, Skupština Kantona Sarajevo
4. Hasan Begić, Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo
5. Irena Zima, Ministarstvo pravde i uprave Kantona Sarajevo
6. Fahira Kalajdzisalihović, Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo
7. Melisa Mizdrak, Ministarstvo za obrazovanje nauku i mlade Kantona Sarajevo
8. Alma Kadić, Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo
9. Dino Redžović, Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo
10. Branko Šljivar, Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo
11. Nermin Mušikić, KJU „Disciplinski centar za maloljetnike“
12. Berina Letić Terović, KJU „Disciplinski centar za maloljetnike“
13. Ismira Hadžić, KJU „Disciplinski centar za maloljetnike“
14. Silva Španjić, JU „Kantonalni centar za socijalni rad“
15. Senad Alić, KJU „Porodično savjetovalište“
16. Amer Šenderović, KJU „Porodično savjetovalište“
17. Tarik Smailbegović, KJU „Porodično savjetovalište“
18. Saudin Đurđević, KJU „Dom za djecu bez roditeljskog staranja“
19. Dževad Šuško, JU Zavod za vaspitanje muške djece i omladine „HUM“
20. Samir Suljagić, JU Zavod za vaspitanje muške djece i omladine „HUM“
21. Almir Mesić, JU „Terapijska zajednica-Kampus“
22. Selma Šehić, JU „Terapijska zajednica-Kampus“
23. Dželaludina Omerika, Općina Novo Sarajevo
24. Fatima Šaškić, Općina Novi Grad
25. Andrej Dizdarević, Općina Stari Grad
26. Almin Tufo, Općina Hadžići
27. Amela Kolar, Općina Trnovo
28. Damir Nuhanović, Općina Ilidža

Svi nositelji aktivnosti u Akcionom planu imali su mogućnost predlaganja aktivnosti i davanja svojih komentara na predložene aktivnosti.

Stručnu i tehničku podršku u izradi Akcionog plana pružio je Centar za istraživanje politike suprotstavljena kriminalitetu – CPRC (www.cprc.ba), u okviru projekta „Pravda za svako dijete“. Projekt podržan od:

VIZIJA

„Na području Kantona Sarajevo, udruženim naporima nadležnih institucija i civilnog društva, uspješno se provode programi prevencije maloljetničkog prijestupništva, a na ispoljeno društveno neprihvatljivo ponašanje maloljetnika reaguje se mjerama koje su u najboljem interesu djeteta i u duhu odredbi Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku.“

SISTEM STRATEŠKIH CILJEVA, PROGRAMA I AKTIVNOSTI ZA SUPROTSTAVLJANJE PRIJESTUPNIČKOM PONAŠANJU MALOLJETNIKA

STRATEŠKI CILJ 1

Unaprijediti sistem preventivnih mjera usmjerenih na jačanje uslova za pravilan psihofizički razvoj djece i podrške društveno prihvatljivih oblika ponašanja

STRATEŠKI PROGRAM 1.1.

Ojačati kapacitete ustanova socijalne zaštite djece i odgojno obrazovnih ustanova u skladu sa utvrđenim standardima postupanja u ovoj oblasti

STRATEŠKI PROGRAM 1.2.

Kreirati i realizovati set preventivnih mjera preventivnog karaktera prema najzastupljenijim oblicima neprihvatljivog ponašanja

STRATEŠKI PROGRAM 1.3.

Unaprijediti programe preventivnog postupanja prema djeci u riziku od društveno neprihvatljivog ponašanja (sekundarna prevencija)

STRATEŠKI CILJ 2

Povećati efektivnost formalnog reagovanja na prijestupničko ponašanje maloljetnika posebno u segmentu otkrivanja i odabira i izvršenja mjera reakcije

STRATEŠKI PROGRAM 2.1.

Povećati stopu otkrivanja i registrovanja prijestupničkog ponašanja maloljetnika uz kontinuirano nastojanje jačanja povjerenja građana i ustanova u reakciju organa formalne socijalne kontrole

STRATEŠKI PROGRAM 2.2.

Unaprijediti postupanje sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku kroz jačanje kapaciteta pravosudnih institucija u pravcu ispunjenja i održavanja standarda u najboljem interesu djeteta

STRATEŠKI PROGRAM 2.3.

Unaprijediti primjenu odgojnih preporuka i posebnih obaveza na maloljetne izvršioce krivičnih djela

STRATEŠKI PROGRAM 2.4

Uspostaviti i jačati kapacitete ustanova za izvršenje sankcija

STRATEŠKI CILJ 3

Uspostaviti efektivan, efikasan i održiv sistem podrške realizaciji i praćenju implementacije akcionog plana za suprotstavljanje maloljetničkom prijestupništvu

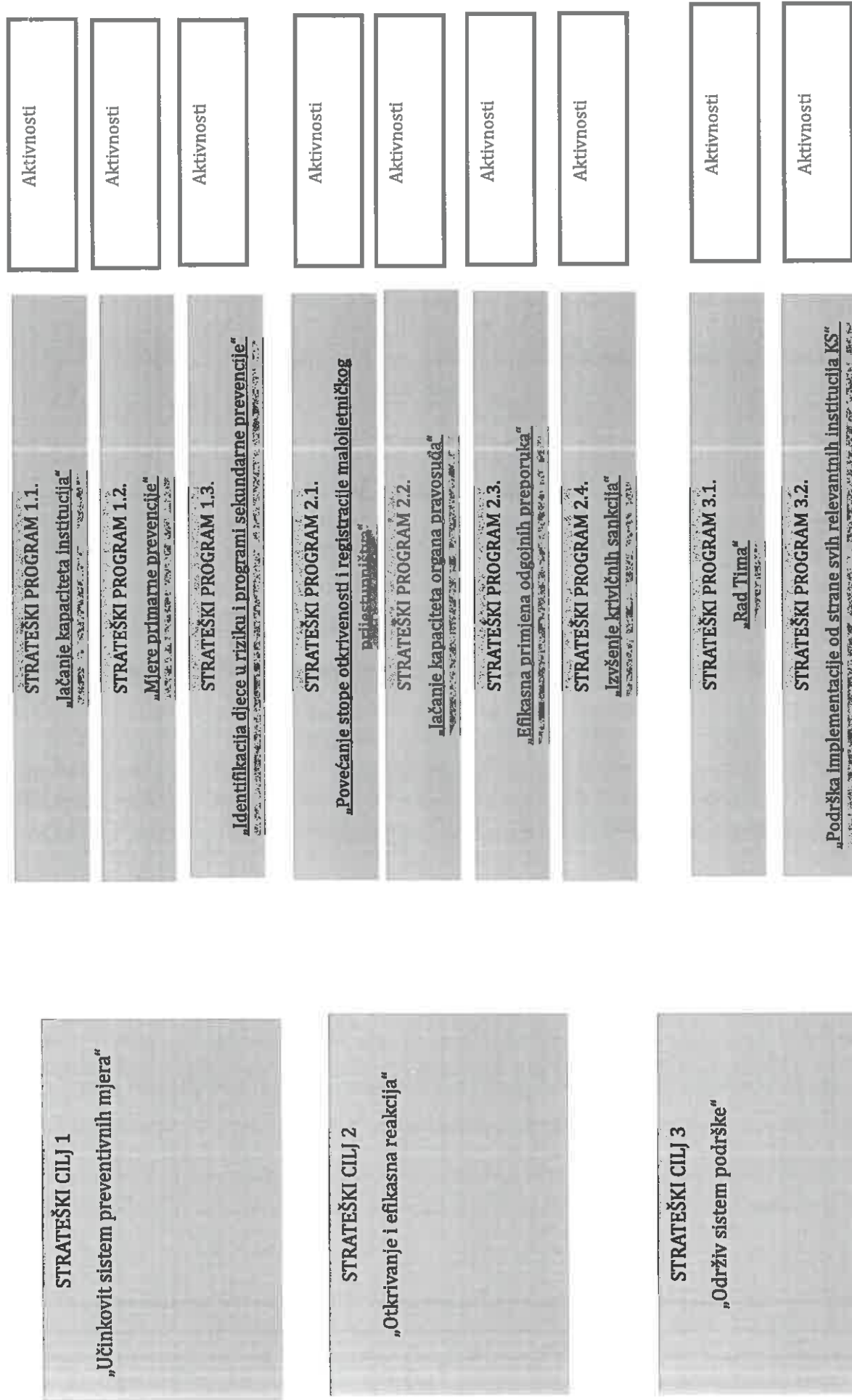
STRATEŠKI PROGRAM 3.1.

Uspostavom i jačanjem mehanizama praćenja realizacije akcionog plana unaprijediti njegovu provedbu

STRATEŠKI PROGRAM 3.2.

Obezbijediti zajedničko djelovanje i održive mehanizme finansiranja za realizaciju aktivnosti Akcionog plana

SLIKA 1. STRUKTURA AKCIONOG PLANA

STRATEŠKI CILJ 1

UNAPRIJEDITI SISTEM PREVENTIVNIH MJERA USMJERENIH NA JAČANJE USLOVA ZA PRAVILAN RAZVOJ DJECE I PODRŠKE DRUŠTVENO PRIHVATLJIVIH OBLIKA PONAŠANJA

STRATEŠKI PROGRAM 1.1. Ojačati kapacitete ustanova socijalne zaštite djece i odgojno obrazovnih ustanova u skladu sa utvrđenim standardima postupanja u ovoj oblasti

Br. Akt.	Aktivnost u cilju realizacije strateškog programa	Vremenski rok	Nositelji aktivnosti	Potrebna sredstva		Indikator realizacije	Indikator uspjeha/uticaja
				Budžetska	Donatorska		
1.1.1.	Kadrovske ojačati kapacitete u ustanovama socijalne zaštite Kantona Sarajevo u skladu sa Pravilnikom o standardima za rad i pružanje usluga u ustanovama socijalne zaštite u FBiH, iz 2013. godine	Kontinuirano	Vlada Kantona Sarajevo Tim	Da	-	U odnosu na Pravilnik o standardima za rad i pružanje usluga u ustanovama socijalne zaštite u FBiH kapacitete unaprijeđeni do: 2017. godine - 10% 2018. godine - 40% 2019. godine - 50%	Organi starateljstva raspoložu sa adekvatnim kadrovskim kapacitetima za efikasno rješavanje pitanja iz oblasti socijalne zaštite
1.1.2.	Unaprijediti kapacitete odgojno-obrazovnih ustanova za stručni rad sa djecom, sa posebnim osvrtnom na rad sa djecom u riziku i djecom u kontaktu sa zakonom, kroz kapacitiranje stručnih timova i provođenje obuka za profesionalce (pedagog, psiholog, socijalni radnik, i dr.)	Kontinuirano	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade CPRC UNICEF ²	Da	-	Uspostavljeni stručni timovi u odgojno-obrazovnim ustanovama u KS u skladu sa Pravilnikom ³ 2017. godine-10% 2018. godine -40% 2019. godine -50% Pokrenute inicijative za zapošljavanja psihologa i socijalnih radnika u školama u KS Provedena obuka za profesionalce u odgojno obrazovnim ustanovama (pedagog,	Uspostavljen efikasan sistem za stručni rad sa djecom, i sistem za prepoznavanje i rad sa djecom u riziku unutar odgojno-obrazovnih institucija u KS

¹Zapošljavanje stručnih lica u skladu sa Pravilnikom o standardima za rad i pružanje usluga u ustanovama socijalne zaštite u FBiH, iz 2013. g. u odnosu na ukupan broj upražnjenih mjesta koji su predviđeni posebnim pravilnicima u socijalnim službama u Kantonu Sarajevo.

²CPRC i UNICEF će u okviru projekta „Pravda za svako dijete“ podržati implementaciju ove aktivnosti

³Zapošljavanje stručnih lica u skladu sa Pravilnikom o standardima za rad i pružanje usluga u ustanovama socijalne zaštite u FBiH, iz 2013. g. u odnosu na ukupan broj upražnjenih mjesta koji su predviđeni posebnim pravilnicima u socijalnim službama u Kantonu Sarajevo.

B.r. Akt.	Aktivnost u cilju realizacije strateškog programa	Vremenski rok	Nositelji aktivnosti	Potrebna sredstva		Indikator realizacije	Indikator uspjeha/uitcaja
				Budžetska	Donatorska		
						psiholog, socijalni radnik, i dr.) ali i nastavnika u cilju pružanja podrške za rad sa djecom u riziku, sukobu sa zakonom Redukcija nastavnčkog stressa u cilju podrške nastavnicima , kako bi što uspješnije prepoznali djecu u riziku i adekvatno im pomogli	
STRATEŠKI PROGRAM 1.2. Kreirati i realizovati set aktivnosti preventivnog karaktera prema najzastupljenijim oblicima neprihvatljivog ponašanja							
1.2.1.	Izvršiti analizu i prezentaciju rezultata studije o samoprijavljenoj delinkvenciji (ISR D 3) ⁴ relevantnoj za Kanton Sarajevo i izraditi preporuke za preventivne aktivnosti	Februar 2017.	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade CPRC ⁵ Drugi strukturalni partneri	-	Da	Rezultati analizirani i sačinjen izvještaj Rezultati prezentirani na relevantnim skupovima Preporuke dostavljene predstavnicima relevantnih službi/institucija	Primjenom naučne metodologije, istraženi obim i struktura predelinkventnog i delinkventnog ponašanja djece u Kantonu Sarajevo Profesionalci informisani o stvarnom stanju maloljetničkog prijestupništva
1.2.2.	<u>Unaprijediti znanja i jačati svijest roditelja o prevenciji društveno neprihvatljivih ponašanja djece kroz edukativno-informativne radionice i predavanja, koja će se odnositi, ali se neće ograničivati na:</u> <u>jačanje roditeljskih kompetencija u smislu preuzimanja odgovornosti za psihofizički rast i razvoj djeteta, putem edukativnog i savjetodavnog rada sa roditeljima;</u> <u>osposobljavanje roditelja za kvalitetnu procjenu svojih roditeljskih ponašanja i</u>	Kontinuirano	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Ministarstvo zdravstva KJU „Porodično savjetovalište“ Kantonalni centar za socijalni rad Druge relevantne institucije i ustanove Drugi strukturalni partneri	Da		Proveden set edukacija za roditelje zasnovan na stvarnim problemima identifikovanim kroz istraživanje iz aktivnosti 1.2.1. i drugim relevantnim činjenicama	Roditelji imaju svijest i elementarna znanja o modelima uspješne prevencije maloljetničkog prijestupništva koji se primjenjuju u školama i spremni su dati svoj doprinos u realizaciji istih Unaprijeđene roditeljske kompetencije koje doprinose boljoj

4International Self-Reported Delinquency Study 3 (ISR D 3) je međunarodna studija o samoprijavljenoj delinkvenciji koja se provodi u više od 50 zemalja svijeta, a CPRC je po drugi put provodi u Bosni i Hercegovini. Reprezentativan uzorak za područje Kantona Sarajevo dozvoljava izvođenje zaključaka o obimu i strukturi predelinkventnog i delinkventnog ponašanja djece.
5CPRC i UNICEF će u okviru projekta „Pravda za svako dijete“ podržati implementaciju ove aktivnosti.

	postignuća u cilju unaprijeđenja pedagoških kompetencija	Kontinuirano	Kantonalna televizija sa resornim ministarstvima Svi nosioci aktivnosti iz Akcionog plana				Potpisan ugovor sa Kantonalnom televizijom na praćenju aktivnosti iz Akcionog plana Organizovati edukativne skupove za urednike i novinare medijskih kuća u cilju podizanja svijesti o pitanjima zaštite najboljeg interesa djeteta Izrađeni edukativni filmovi u cilju afirmacije značaja porodice, škole i društvene zajednice u formiranju prihvatljivih obrazaca ponašanja djece i mladih)	Emisije o pozitivnim životnim vrijednostima se emituju kontinuirano, na sedmičnom nivou, uz gostovanje stručnjaka, i isticanja primjera dobre prakse i zagovaranje realizacije aktivnosti iz Akcionog plana	socijalizaciji djeteta
1.2.3.	Povećati svijest građana o pozitivnim odgojnim i životnim vrijednostima kroz medijske programe, uz angažovanje profesionalne medijske kuće koja će raditi na edukaciji reprezentata koji se pojavljuju u javnosti	Kontinuirano	Ministarstvo zdravlja Ministarstvo kulture i sporta Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade KS MUP Kantona Sarajevo JU „Terapijska zajednica-Kampus“ Relevantne institucije i ustanove		Da		Organizovane aktivnosti iz opisa Kontinuirano povećavanje broja djece, roditelja, nastavnika koji učestvuju u preventivnim programima iz ove aktivnosti	Povećana svijest kod djece, mladih, roditelja, nastavnika i opće populacije o opasnostima i negativnim efektima zloupotrebe opojnih droga i alkohola, ali i kockanja	
1.2.4.	Unaprijediti prevenciju zloupotrebe opojnih droga i alkohola, ali i kockanja od strane djece i maloljetnika kroz: <u>organizovanje radionica za učenike osnovnih i srednjih škola</u> <u>organizovanje radionica za stručne osobe iz oblasti obrazovanja, socijalne zaštite i zdravstva, kao i policijske službenike koji rade na prevenciji</u> <u>sportske aktivnosti uz edukativne sadržaje</u> <u>razvijanje informativno-promotivnih materijala</u>	Kontinuirano	Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Tim		Da		Broj provedenih akcija i izrečenih mjera od strane inspekcije za ograničenje dostupnosti alkohola i cigareta maloljetnim osobama, kao i odredbi koje zabranjuju sudjelovanje maloljetnika u igrama na sreću i njihovo prisustvo u prostorijama za igre na sreću	Podignuta svijest opće populacije u zajednici o zabrani točenja alkohola i prodavanja cigareta maloljetnim osobama, kao i svijet o zabrani sudjelovanja maloljetnika u igrama na sreću i njihovom prisustvu u prostorijama za igre na sreću	
1.2.5.	Intenzivirati aktivnosti kantonalnih inspekcija na provedbi odredbi zakona koje tretiraju ograničenje dostupnosti alkohola i cigareta maloljetnim osobama, kao i odredbi koje zabranjuju sudjelovanje maloljetnika u igrama na sreću i njihovo prisustvo u prostorijama za igre na sreću	Kontinuirano	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade CPRC i Save the Children ⁶		Da		Utvrdene činjenice o ponašanju i navikama djece na internetu, istraživanja	Utvrdene činjenice o ponašanju i navikama djece na internetu, istraživanja	
1.2.6.	Provesti istraživanje o ponašanju i navikama djece na internetu, u cilju prevencije nasilja nad djecom putem savremenih informacionih	Februar 2017.							

	tehnologija		Druge relevantne institucije i ustanove	Drugi strukturalni partneri			stavovima roditelja i nastavnika informatike
1.2.7.	Na temelju rezultata studije iz aktivnosti 1.2.6. provesti edukacije o ponašanju djece na internetu i upotrebi informaciono-komunikacijskih tehnologija za nastavnike informatike u osnovnim školama, kao i za roditelje, učenike i širu javnost	Septembar 2017.	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantonalni centar za socijalni rad MUP Kantona Sarajevo CPRC Druge relevantne institucije i ustanove Drugi strukturalni partneri	Da	Da	Relizovane edukacije za nastavnike informatike, roditelje djece i učenike. Obučeni nastavnici informatike realizovali radionice za djecu i roditelje u svojim školama	Nastavnici informatike upoznati sa trendovima korištenja informaciono-komunikacijskih tehnologija od strane djece Podignuta svijest djece i roditelja o rizicima za djecu pri korištenju informaciono-komunikacijskih tehnologija
1.2.8.	Sadržaje iz oblasti prevencije nasilja putem informaciono-komunikacijskih tehnologija nužno je integrirati u nastavni plan i program za nastavni predmet informatika od V – IX razreda	Septembar 2017.	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade	-	-	Nastavni planovi i programi za predmet informatika za razrede od V-IX sadrže oblasti prevencije nasilja putem informaciono-komunikacijskih tehnologija na časovima informatike	Djeca od V-IX razreda izučavaju oblasti prevencije nasilja putem informaciono-komunikacijskih tehnologija na časovima informatike
1.2.9.	Izraditi adekvatne i prilagodene promotivne materijale (posteri, brošure, leci, sadržaji na web stranicama škola, Facebook i Twitter profil)	Kontinuirano	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice MUP Kantona Sarajevo Kantonalni centar za socijalni rad KJU „Porodično savjetovalište“ Drugi strukturalni partneri	Da	Da	Izrađeni promotivni materijali Provedene aktivnosti na promociji	Povećana znanja djece o nedozvoljenim ponašanjima, načinima njihove prijave posljedica koje slijede u vidu reakcije na takvo ponašanje
1.2.10.	Realizovati interaktivne predstave, kojima bi se ukazalo na obim, strukturu, uzroke, moguće štetne posljedice prijestupništva djece, kao i na načine prijave takvog ponašanja	Kontinuirano	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantonalni centar za socijalni rad MUP Kantona Sarajevo KJU „Porodično savjetovalište“	-	-	Broj realizovanih interaktivnih predstava	Povećana znanja djece o obimu, strukturi, uzrocima, mogućim štetnim posljedicama prijestupništva djece, kao i na načinima prijave takvog ponašanja
1.2.11.	Izraditi program fokusiran na jačanje ličnosti	Novembar	Ministarstvo za obrazovanje,	Da	Da	Izrađeni programi iz opisa	Djeca/mladi uviđaju

6U okviru projekta „Spojeni i sigurni“ Save the Children je osigurao sredstva da u saradnji sa CPRC-om realizuje istraživanje o ponašanju i navikama djece na internetu. 7CPRC će u okviru projekta „Pravda za svako dijete“ provesti edukativne radionice za nastavnike informatike u osnovnim školama.

	djeteta (pozitivna slika o sebi, samopoštovanje, samopouzdanje, socijalne kompetencije) od predškolskih ustanova do završetka srednje škole Prevenција neprihvatljivih ponašanja djece i mladih kroz program preuzimanja odgovornosti za vlastite postupke i shvatanje posljedica za pojedinca i zajednicu, a koje proizilaze iz neodgovornog ponašanja	2017.	nauku i mlade Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantonalni centar za socijalni rad Ministarstvo zdravstva MUP Kantona Sarajevo KJU „Poriđično savjetovalište“ Drugi strukturalni partneri	nauku i mlade Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantonalni centar za socijalni rad Ministarstvo zdravstva MUP Kantona Sarajevo KJU „Poriđično savjetovalište“ Drugi strukturalni partneri	aktivnosti	značaj odgovornosti za vlastitu dobrobit i opće dobro zajednice	
STRATEŠKI PROGRAM 1.3. Unaprijediti programe preventivnog postupanja prema djeci u riziku od društveno neprihvatljivog ponašanja (sekundarna prevencija)							
Br. Akt.	Aktivnost u cilju realizacije strateškog programa	Vremenski rok	Nositelji aktivnosti	Potrebna sredstva Budžetska Donatorska	Indikatori realizacije	Indikatori uspjeha/uspjeha	
1.3.1.	Osigurati ranu identifikaciju djece u riziku od prijestupničkog ponašanja kroz pilotiranje i primjenu „Programa prepoznavanja i zaštite djece od faktora rizika“	Maj 2017.	Ministarstvo za obrazovanje nauku i mlade CPRC ⁹	- Da	Izrađeni i distribuirani „Program prepoznavanja i zaštite djece od faktora rizika“ školama odabranim za pilotiranje Provedene edukacije za nastavno i stručno osoblje u odabranim školama u cilju uspješnog pilotiranja programa	Identifikovani faktori rizika od društveno neprihvatljivog ponašanja za određen broj djece u osnovnim školama i izrađeni individualni planovi brige u cilju otklanjanja identifikovanih faktora rizika	
1.3.2.	Obučiti nastavnike i stručne službe odabranih osnovnih i srednjih škola za primjenu „Matrice za identifikaciju djece u riziku od prijestupničkog ponašanja“ u okviru pilotiranja „Programa prepoznavanja i zaštite djece od faktora rizika“	Septembar 2017.	Ministarstvo za obrazovanje nauku i mlade CPRC ⁹	- Da	Održane radionice za nastavnike i stručne službe u školama Mentori angažovani na pružanju podrške stručnim službama škola	Nastavno i stručno osoblje u odabranim školama raspoložu znanjima i primjenjuju „Programa prepoznavanja i zaštite djece od faktora rizika“	
1.3.3.	Svim relevantnim subjektima predstaviti značaj primjene „Programa prepoznavanja i zaštite djece od faktora rizika“	Septembar 2017.	Ministarstvo za obrazovanje nauku i mlade CPRC ¹⁰	- Da	Organizovati okrugli sto za predstavnike stručnih službi škola, ustanova socijalne zaštite i centara za mentalno zdravlje o primjeni „Programa prepoznavanja i zaštite djece od faktora rizika“	Sve relevantne institucije za oblast dječije zaštite u lokalnoj zajednici uključene u primjenu „Programa prepoznavanja i zaštite djece od faktora rizika“	

8CPRC će u okviru projekta „Pravda za svako dijete“ podržati implementaciju ove aktivnosti.

9CPRC će u okviru projekta „Pravda za svako dijete“ podržati implementaciju ove aktivnosti.

10CPRC će u okviru projekta „Pravda za svako dijete“ podržati implementaciju ove aktivnosti.

1.3.4.	Educirati predstavnike iz relevantnih ustanova iz socijalne zaštite i predstavnike CMZ o primjeni matrice i izradi individualnih planova brige za djecu	August 2017.	Ministarstvo za obrazovanje nauku i mlade CPRC ¹¹	-	Da	Organizovana najmanje jedna edukativna radionica za predstavnike iz relevantnih ustanova socijalne zaštite i predstavnike CMZ o primjeni matrice i izradi individualnih planova brige za djecu	Predstavnički ustanova socijalne zaštite i predstavnici CMZ primjenjuju „Program prepoznavanja i zaštite djece od faktora rizika“
1.3.5.	Ojačati saradnju između škola i organa starateljstva i CMZ u cilju rada sa djecom u riziku od prijestupničkog ponašanja	August 2017.	Ministarstvo za obrazovanje nauku i mlade CPRC ¹²	-	Da	Organizovana najmanje jedna dvodnevna radionica	Škole, organi starateljstva i CMZ, saradjuju u primjeni „Programa prepoznavanja i zaštite djece od faktora rizika“
1.3.6.	Izraditi priručnik za profesionalce za ranu identifikaciju djece u riziku od prijestupničkog ponašanja i izradu individualnih planove brige (uz materijale/priručnik za roditelje)	Decembar 2017.	Ministarstvo za obrazovanje nauku i mlade i CPRC ¹³ Drugi strukturalni partneri	-	Da	Izrađeni priručnici	„Program prepoznavanja i zaštite djece od faktora rizika“ može se koristiti u svim školama u Kantonu Sarajevo

11CPRC će u okviru projekta „Pravda za svako dijete“ podržati implementaciju ove aktivnosti.

12CPRC će u okviru projekta „Pravda za svako dijete“ podržati implementaciju ove aktivnosti.

13CPRC će u okviru projekta „Pravda za svako dijete“ podržati implementaciju ove aktivnosti.

STRATEŠKI CILJ 2

POVEĆATI EFEKTIVNOST FORMALNOG REAGOVANJA NA PRIJESTUPNIČKO PONAŠANJE MALOLJETNIKA POSEBNO U SEGMENTU OTKRIVANJA I ODA- BIRA I IZVRŠENJA MJERA REAKCIJE

STRATEŠKI PROGRAM 2.1. Povećati stopu otkrivanja i registrovanja prijestupničkog ponašanja maloljetnika uz kontinuirano nastojanje jačanja povjere- nja građana i ustanova u reakciju organa formalne socijalne kontrole

Br. Akt.	Aktivnost u cilju realizacije strateškog programa	Vremenski rok	Nositelji aktivnosti	Potrebna sredstva		Indikator realizacije	Indikator uspjeha/uticaja
				Budžetska	Donatorska		
2.1.1.	Kroz djelovanje policajca u zajednici nadležne policijske uprave i školskih policajaca unaprijediti povjerenje djece i mladih, roditelja i škola u policiju i organe pravosuđa u cilju povećanja broja prijavljenih slučajeva maloljetničkog prijestupništva	Kontinuirano	MUP Kantona Sarajevo	Da		Broj sastanak sa upravom škola Broj sastanak sa roditeljima Broj sastanak djetecom Selekcija ovlaštenih službenih osoba na ovim zadacima izvršena Imajući na umu stručnost i senzibilitet za rad sa djetecom	Povećan broj ostvarenih kontakata i podnesenih izvještaja
2.1.2.	Uspostaviti komunikacijske kanale za prijavu nedopuštenih ponašanja djece u svim školama i ustanoviti jasne procedure postupanja po zaprimljenim prijavama, uz isticanje obveze prijavljivanja nedopuštenih ponašanja koja imaju elemente kaznenog djela	Decembar 2017.	Ministarstvo za obrazovanje nauku i mlade Ministarstvo zdravlja MUP Kantona Sarajevo	Da		Uspostavljen funkcionalan protokol za prijavu nedopuštenih ponašanja	Uspostavljen komunikacijski kanal Polugodišnje izvještavanje od strane MONKS
2.1.3.	Uspostava specijalizovane organizacione jedinice MUP KS nadležne isključivo za pitanje registracije i izricanja zakonom propisanih mjera po predmetima prijestupničkog ponašanja maloljetnika	Kontinuirano	MUP Kantona Sarajevo Vlada Kantona Sarajevo			Donesen pravilnik o sistematizaciji i organizaciji radnih mjesta	Specijalizovano odjeljenje za rad sa djetecom i maloljetnicima u okviru MUP-a provodi zakonske odredbe u najboljem interesu djeteta
2.1.4.	Provesti edukaciju sa odgovornim osobama iz institucija formalne socijalne kontrole iz oblasti „tamne brojke“ prestupničkih oblika ponašanja maloljetnika, a posebno obraditi fenomene konzumiranja alkohola i droga te zloupotreba informaciono-komunikacionih tehnologija	Jun 2017. Jun 2018. Jun 2019.	MUP Kantona Sarajevo Relevantne naučne ustanove/instituti Tim	Da		Održane edukacije	Osoblje u organima formalne socijalne kontrole upoznato sa stvarnim obimom konzumiranja alkohola i droga, te zloupotrebe informaciono-komunikacionih tehnologija

STRATEŠKI PROGRAM 2.2. Unaprijediti postupanje sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku kroz jačanje kapaciteta pravosudnih institucija u pravcu ispunjenja i održavanja standarda u najboljem interesu djeteta

Br. Akt.	Aktivnost u cilju realizacije strateškog programa	Vremenski rok	Nositelji aktivnosti	Potrebna sredstva		Indikatori realizacije	Indikatori uspjeha/uticaja
				Budžetska	Donatorska		
2.2.1.	Unaprijediti postojeće infrastrukturne kapacitete Općinskog i Kantonalnog suda u Sarajevu, te Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo sa fokusom na kapacitete potrebne za rad sa djecom i maloljetnicima	Kontinuirano	Ministarstvo pravde i uprave	Da	Da	Obezbjedjeni adekvatni prostorni i materijalni kapaciteti	Strukturirani izvještaji ili informacija o djelovanju u realizaciji aktivnosti
2.2.2.	Organizovati posebne odjele za maloljetnike u organima pravosuđa	Decembar 2017.	Općinski sud u Sarajevu Kantonalni sud u Sarajevu Kantonalno tužilaštvo Sarajevo	Da	-	Formirane organizacione jedinice	Strukturirani izvještaji ili informacija o djelovanju u realizaciji aktivnosti u oblasti ljudskih resursa
2.2.3.	Planiranje i popuna radnih mjesta u skladu sa zahtjevima iz Zakona (socijalni pedagozi-defektolozi, socijalni radnici, pedagozi, psiholozi)	Jun 2018.	Općinski sud u Sarajevu Kantonalni sud u Sarajevu Kantonalno tužilaštvo Sarajevo	Da	-	Popunjene organizacione jedinice	Organizacione jedinice u funkciji
2.2.4.	Prilagoditi informacioni sistem upravljanja predmetima maloljetničkog prijestupništva (CMS i TCMS)	Kontinuirano	Općinski sud u Sarajevu Kantonalni sud u Sarajevu Kantonalno tužilaštvo Sarajevo	Da	-	Prilagođeni informacioni sistemi	Strukturirani izvještaji prema unaprijedenoj matrici
2.2.5.	Organizovati edukativne radionice za predstavnike institucija za izvršenje krivičnih sankcija za maloljetnike, sudija za maloljetnike i organa starateljstva.	Decembar 2017.	CEST, Ministarstvo pravde i uprave CPRC ¹⁴ Druge relevantne institucije i ustanove	-	Da	Obavljena edukacije	Broj angažovanih obučanih tužioca i sudaca

14CPRC će u okviru projekta „Pravda za svako dijete“ podržati implementaciju ove aktivnosti.

STRATEŠKI PROGRAM 2.3. Unaprijediti primjenu odgojnih preporuka i posebnih obaveza na maloljetne izvršioce krivičnih djela

Br. Akt.	Aktivnost u okviru realizacije strateškog programa	Vremenski rok	Nositelji aktivnosti	Potrebna sredstva		Indikator realizacije	Indikator uspjeha/uticaja
				Budžetska	Donatorska		
2.3.1.	Podržati i stimulisati ovlaštena službena lica na izricanje mjere „Policijsko upozorenje“	Kontinuirano	MUP Kantona Sarajevo Tužilaštvo Kantona Sarajevo	-	-	Broj izrečenih policijskih upozorenja od strane MUP-a KS	Policija koristi svoje ovlaštenje i obavezu
2.3.2.	Kroz edukativne radionice i druge sastanke unaprijediti institucionalnu saradnju nadležnih i drugih relevantnih subjekata	Kontinuirano	Ministarstvo unutrašnjih poslova Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i rasejena lica i izbjeglice Ministarstvo pravde i uprave Pravosudni organi na području Kantona Sarajevo Drugi strukturalni partneri Uz podršku Centra za istraživanje politike suprotstavljaja kriminalitetu	-	Da	Planirana i realizirana obuka	Povećanje stepena saradnje u djelovanju organa formalne socijalne kontrole i povećana stopa izrečenih alternativnih mjera
2.3.3.	Upoznati i edukovati profesionalce iz nadležnih zdravstvenih ustanova za provedbu alternativne mjere „Liječenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi“ (Centar za mentalno zdravlje, Psihijatrijska bolnica, Zavod za bolesti ovisnosti i druge po potrebi)	Decembar 2017.	Ministarstvo zdravstva Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, rasejena lica i izbjeglice- Kantonalni centar za socijalni rad CPRC ¹⁵ Drugi strukturalni partneri	-	Da	Provedena edukacija profesionalci uključeni u primjenu mjere iz opisa aktivnosti imaju znanja o potrebnim procedurama i načinu izvršenja mjere	Osigurani uslovi za primjenu mjere „Liječenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi“
2.3.4.	Formiranje odjeljenja za primjenu zdravstvenih, sigurnosnih mjera Obavezno liječenje u zdravstvenoj ustanovi pri JU Psihijatrijska bolnica KS uključujući poseban odjel za maloljetnike	Decembar 2017.	Ministarstvo zdravstva JU Psihijatrijska bolnica	Da	-	Elaborat o uslovima, prostora, kadra i opreme potrebnih za formiranje odjeljenja	Formirano odjeljenje
2.3.5.	Poboljšati uslove za efektivnu primjenu odgojne	Kontinuirano	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku,	Da	-	Pojačana institucionalna saradnja	Povećana svjest djelatnika pravosudnih

15CPRC će u okviru projekta „Pravda za svako dijete“ podržati implementaciju ove aktivnosti.

	preporuke „Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman odgojnih, obrazovnih, psiholoških i drugih savjetovaništa“		raseljena lica i izbjeglice- KJU "Porodično savjetovanište" KJU „Odgovjni centar“ Drugi strukturalni partneri			između KJU "Porodično Savjetovanište" i drugih organa relevantnih za savjetodavni psihološki, odgojni i drugi tretman	organa o mogućnostima pojedinačnog ili grupnog savjetodavnog tretmana
2.3.6.	Uspostaviti dnevni centar za „djecu u riziku“ i djecu u sukobu sa zakonom, na području Kantona Sarajevo	Juni 2017.	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Odgovjni centar maloljetnike Drugi strukturalni partneri	Da (Osigurati prostor od 100-150 m ²)	DA (UNICEF - opremanje)	Obezbeđen prostor za dnevni centar Dnevni centar opremljen Broj angažovanih osoba (Zaposleni, honorarno angažovani, volonteri)	Na području Kantona Sarajevo postoje osnovni kapaciteti za primjenu alternativnih mjera koje zahtijevaju boravak u dnevnom centru
2.3.7.	Obezbijediti uslove za efikasnu primjenu vaspitne preporuke i posebne obaveze uključivanje u rad bez nadoknade u humanitarne organizacije ili poslove socijalnog, lokalnog ili ekološkog sadržaja	Decembar 2017.	Ministarstvo pravde i uprave Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantonalni centar za socijalni rad	Da		KCSR će dostaviti prijedlog institucija Ministarstva će izvršiti odabir u skladu sa svojim nadležnostima	Osigurani uslovi za početak primjene vaspitne preporuke i posebne obaveze uključivanje u rad bez nadoknade u humanitarne organizacije ili poslove socijalnog, lokalnog ili ekološkog sadržaja
2.3.8.	Formirati organizacionu jedinicu pri KCSR za koordiniranje aktivnosti i primjenu odgojnih preporuka i odgojnih mjera	Decembar 2017.	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantonalni centar za socijalni rad	Da		Stvoreni uslovi za formiranje	Formirana organizaciona jedinica
2.3.9.	Razviti jedinstvenu bazu podataka o maloljetnim izvršiocima krivičnih djela za sve relevantne institucije	Decembar 2017.	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice	Da	Da	Objedinjene čestice o strukturi podataka u matrici buduće baze podataka	Uspostavljena jedinstvena baza podataka
2.3.10.	Izraditi priručnik za primjenu alternativnih mjera namijenjen roditeljima/starateljima	Septembar 2017.	Ministarstvo za obrazovanje nauku i mlade Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice CPRC ¹⁶	Da	Da	Priručnik kreiran i distribuiran	Unaprijeđena znanja i svijest roditelja o značaju primjene alternativnih mjera namijenjen roditeljima/starateljima

2.3.1.1.	Provesti obuke za uposlenike KCSR u cilju osposobljavanja za provođenje medijacije u slučajevima rada sa djecom u kontaktu sa zakonom	Jun 2017.	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice KCSR	Da	Da	Provedena obuka i certificirani profesionalci	Unaprijeđena znanja uposlenike KCSR u cilju osposobljavanja za provođenje medijacije u slučajevima rada sa djecom u kontaktu sa zakonom
2.3.1.2.	Usaglasiti odnosne propise u Kantonu Sarajevo sa odredbama Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku	Decembar 2017.	Ministarstvo pravde i uprave Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice	Da	-	Usaglašeni propisi	Ispunjeni svi formalni uslovi za provođenja zakona u cijelosti
STRATEŠKI PROGRAM 2.4. Uspostaviti i jačati kapacitete ustanova za izvršenje sankcija							
Bil. Akt. Aktivnost u cilju realizacije strateškog programa.		Vremenski rok	Nositelji aktivnosti	Potrebna sredstva		Indikatori realizacije	
				Budžetska	Donatorska	Indikatori uspjeha/itd.čaja	
2.4.1.	Uspostaviti posebne organizacione jedinice za smještaj maloljetnika za vrijeme trajanja postupka	Decembar 2017.	Odgovorni centar Zavod za vaspitanje muške djece i omladine	Da	-	Formirana organizaciona jedinica	Mjere propisane zakonom se provode u najboljem interesu djeteta
2.4.2.	Uspostaviti posebne organizacione jedinice za stacionarnu dijagnostiku i opservaciju	Decembar 2017.	Odgovorni centar Zavod za vaspitanje muške djece i omladine	Da	-	Formirana organizaciona jedinica	Mjere propisane zakonom se provode u najboljem interesu djeteta
2.4.3.	Stavljanje u funkciju posebne organizacione jedinice za izvršenje odgojne mjere upućivanje u odgojnu ustanovu za maloljetnike	Decembar 2017.	Zavod za vaspitanje muške djece i omladine	Da	-	Formirana organizaciona jedinica	Mjere propisane zakonom se provode u najboljem interesu djeteta
2.4.4.	Formiranje odjeljenja za primjenu zdravstvenih sigurnosnih mjera Obavezno liječenje u zdravstvenoj ustanovi pri JU Psihijatrijska bolnica KS uključujući poseban odjel za maloljetnike	Decembar 2017.	Ministarstvo zdravstva JU Psihijatrijska bolnica	Da	-	Elaborat o uslovima, prostora, kadra i opreme potrebnih za formiranje odjeljenja	Mjere propisane zakonom se provode u najboljem interesu djeteta
2.4.5.	Pokretanje inicijative za formiranje posebne ustanove za izvršenje krivične sankcije „Upućivanje u posebnu ustanovu za liječenje i osposobljavanje“	Jun 2017.	Ministarstvo zdravstva	Da	-	Pripremljena inicijativa	Mjere propisane zakonom se provode u najboljem interesu djeteta

16CPRC će u okviru projekta „Pravda za svako dijete“ podržati implementaciju ove aktivnosti.

STRATEŠKI CILJ 3

USPOSTAVITI EFEKTIVAN, EFIKASAN I ODRŽIV SISTEM PODRŠKE REALIZACIJI I PRAĆENJU IMPLEMENTACIJE AKCIONOG PLANA ZA SUPROTSTAVLJANJE MALOLJETNIČKOM PRIJESTUPNIŠTVU

STRATEŠKI PROGRAM 3.1. Uspostavom i jačanjem mehanizama praćenja realizacije akcionog plana unaprijediti njegovu provedbu

Br. Akt.	Aktivnost u cilju realizacije strateškog programa	Vremenski rok	Nositelji aktivnosti	Potrebna sredstva		Indikator realizacije	Indikator uspjeha/udjela
				Budžetska	Donatorska		
3.1.1.	Podržati rad Tima za implementaciju Akcionog plana kao tijelo zaduženo za kontrolu i nadzor nad realizacijom istog	Kontinuirano	Svi nosioci aktivnosti iz akcionog plana	Da	-	Vlada Kantona Sarajevo prepoznaje kroz zvanične akte i budžet podržava rad Tima	Tim je legitimno tijelo koje u Kantonu Sarajevo koordinira i prati implementaciju Akcionog plana
3.1.2.	Uspostaviti i ojačati funkciju savjeta sigurnosti (kao stručnih tijela profesionalaca) u svim općinama u Kantonu Sarajevo	Kontinuirano	Općine u Kantonu Sarajevo	-	-	Nostelji aktivnosti redovno i na zahtjev Tima izvještavaju o implementaciji aktivnosti iz Akcionog plana	Uspostaviti sistem kontrole i nadzora nad realizacijom Akcionog plana, sa utvrđenim sadržajem i dinamikom izvještavanja i donošenja odluka po potrebi
3.1.3.	Osigurati efikasne mehanizme komunikacije između Tima i općinskih savjeta sigurnosti, te organizacija civilnog društva	Kontinuirano	Općine u Kantonu Sarajevo Tim	-	-	Uspostavljeni savjeti sigurnosti u svim općinama u Kantonu Sarajevo	Savjeti sigurnosti u svim općinama u Kantonu Sarajevo redovno prate implementaciju Akcionog plana na području svoje općine i zagovaraju implementaciju potrebnih aktivnosti
3.1.4.	Razviti i primijeniti instrumente za longitudinalno	Kontinuirano	Odaabrana institucija ili	Da	Da	Dogovoreni mehanizmi efikasnog funkcionisanja komunikacije između Tima i općinskih savjeta sigurnosti	Postoji efikasna komunikacija između Tima i općinskih savjeta sigurnosti, te organizacija civilnog društva u cilju realizacije aktivnosti iz Akcionog plana

praćenje fenomenologije i etiologije prijestupničkog ponašanja u Kantonu Sarajevo	organizacija osposobljena za provođenje naučnih istraživanja	organizacija osposobljena za provođenje naučnih istraživanja	etiološke odrednice prijestupničkog ponašanja maloljetnika u Kantonu Sarajevo kontinuirano se prate i izučavaju
STRATEŠKI PROGRAM 3.2. Obezbjediti zajedničko djelovanje i održive mehanizme finansiranja za realizaciju aktivnosti Akcionog plana			
Br. Akt.	Aktivnost u cilju realizacije strateškog programa	Vremenski rok	Nositelji aktivnosti
		Vremenski rok	Nositelji aktivnosti
		Vremenski rok	Nositelji aktivnosti
		Vremenski rok	Nositelji aktivnosti
		Vremenski rok	Nositelji aktivnosti
		Vremenski rok	Nositelji aktivnosti
		Vremenski rok	Nositelji aktivnosti
		Vremenski rok	Nositelji aktivnosti
		Vremenski rok	Nositelji aktivnosti
		Vremenski rok	Nositelji aktivnosti
		Vremenski rok	Nositelji aktivnosti
		Vremenski rok	Nositelji aktivnosti
		Vremenski rok	Nositelji aktivnosti
		Vremenski rok	Nositelji aktivnosti
		Vremenski rok	Nositelji aktivnosti
		Vremenski rok	Nositelji aktivnosti
3.2.1.	Potpisati protokole o saradnji između svih institucija koje su uključene u implementaciju aktivnosti iz Akcionog plana i drugih institucija koje su važne za implementaciju aktivnosti	Kontinuirano	Tim
3.2.2.	Uspostaviti direktnu saradnju sa vijećima učenika i vijećima roditelja učenika osnovnih i srednjih škola u cilju implementacije relevantnih aktivnosti iz Akcionog plana	Kontinuirano	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade JU „Terapijska zajednica-Kampus“ Tim
3.2.3.	Kanton Sarajevo i sve općine Kantona Sarajevo finansijski će podržati aktivnosti vezane za Akcioni plan, te će planirati sredstava u godišnjem budžetu	Kontinuirano	Vlada Kantona Sarajevo Općine Kantona Sarajevo
3.2.4.	Provoditi kontinuiranu javnu kampanju o sistemu alternativnih mjera i tretmanu djece u sukobu sa zakonom u cilju informisanja javnog mišljenja o svrsi takve reakcije povećanja povjerenja u sistem reagovanja na prestupničko ponašanje	Kontinuirano	TVSA

170 općine mogu planirati budžet za realizaciju aktivnosti iz Akcionog plana koje će učinak imati samo na teritoriji njihove općine.